

VELIKA SUBOTA

Velika subota je dan tišine. Toga dana nema liturgije. Mi monasi pjevamo samo časoslov. U psalmima različitih časova meditiramo da Isus leži u grobu, da je čitav svijet zaprepašten u šutnji pred tajnom: Bog je mrtav. Isus je ne samo umro, nego je bio mrtav tri dana. On je u svojoj smrti sišao u carstvo mrtvih. Otada su teolozi razmišljali o tome što to znači kad u Vjeronanju kažemo: „Sišao u carstvo smrti“ ili: „Sišao nad pakao“. Papa Benedikt XVI. pokušava tajnu ovoga članka vjere objasniti primjerom: „Dijete se boji kada sâmo mora ići po sumraku šumom, koliko god ga uvjeravali da nema razloga njegovoj bojazni. U trenutku kada se nađe u mraku sâmo i duboko doživi samoću, pojavljuje se pravi čovjekov strah, ne strah pred nečim, nego strah kao takav...“. „Kod djeteta će svakako nestati straha u času kad se pojavi jedna ruka koja će ga uzeti i povesti, u času kad ono čuje ljudski glas; dakle onda kad doživi blizinu čovjeka koji ga voli...“. I zatim kaže: „Kad bi postojala takva samoća, koju više ne bi mogla razbiti ničija riječ; kad bi se došlo do tako duboke napuštenosti u kojoj se nikakav 'ti' ne bi više mogao pojaviti, bila bi to zbiljska i potpuna samoća; to bi, drugim riječima, bilo ono što se u teologiji naziva 'pakao'“. „Zaista, jedno je sigurno: postoji samotnička noć, u kojoj nema nikakva glasa; postoje vrata kroz koja možemo stupiti samo kao samci: vrata smrti. Sva strahota svijeta u krajnjoj je liniji strah pred ovom samoćom.“ U taj strah od krajnje usamljenosti hoće prodrijeti poruka Velike subote: Krist je prošao kroz vrata posljednje usamljenosti. Sišao je u carstvo pakla. Ta poruka sada znači: „da i u posljednjoj noći, u koju više ne prodire ni jedna riječ, u kojoj smo svi kao uplakana odbačena djeca, postoji glas koji nas poziva, ruka koja nas prihvaća i vodi.“ Velika subota znači da je čovjekova usamljenost nadvladana jer je sam Krist u nju ušao. „Time je nadvladan pakao ili, točnije: smrt koja je prije bila pakao, sada to više nije. To dvoje sada više nije jedno te isto, jer se usred smrti nalazi život, jer je usred smrti nastanjena ljubav... Vrata smrti stoje otvorena otkako je u smrti nastanjen život, otkako u njoj prebiva ljubav“ (Joseph Ratzinger, Uvod u kršćanstvo, KS 2007., str. str. 294-302).

Ovu teološku poruku možemo prevesti i u našu psihu. Ona tada znači: Krist je sišao u carstvo sjena moje duše. Svaki čovjek ima u sebi jedan Had u kojemu stanuje sve ono što on u sebi nije pogledao, što je zgnječio ili potisnuo. Slaviti Veliku subotu znači stoga i da s Kristom silazim u vlastitu dušu, u ponore moje duše. To je nešto drugo od psihološkoga istraživanja moje duše. Ja zajedno s Kristom svjesno silazim u carstvo sjena moje duše. Poznajem mnoge ljude koji se plaše tišine. Jedna žena je kazala da u tišini u njoj provali vulkan. A to vodi dotle da mora živjeti u neprestanu strahu od toga nutarnjeg vulkana. Ona troši puno energije da vulkan u njoj zatomi. Ali ako u prijeteći kaos moga vulkana siđem zajedno s Kristom, on će od mene uzeti strah. U meni neće više biti ništa u čemu ne bi stanovao on, kamo njegovo svjetlo i njegova ljubav ne bi doprli. Tako se na Veliku subotu na meni osobno događa otkupljenje koje se dogodilo na križu i u Isusovu silasku u carstvo smrti. Ja gubim strah od neotkupljenoga u meni. Jer Krist je sišao u sve neotkupljeno, mrtvo, ukočeno, potisnuto u meni. Ikone Istočne crkve izražavaju to ovako: Krist silazi u carstvo smrti i uzima mrtve za ruku i izvodi ih na svjetlo. Tako si mogu zamisliti da on mrtva mjesta u meni dodiruje svojom rukom i vodi ih u život i na svjetlo da bi po njemu sve u meni moglo živjeti.

POTICAJI ZA DAN

Na pozadini misli koje sam izložio, naslanjajući se na papu Benedikta XVI., želim ti predložiti dvije vježbe:

1. Zamisli si da te Isus uzima za ruku i uvodi u sve ponore tvoje duše. On ide ispred tebe. Rasvjetljuje sve tamno u tebi i uzima od tebe strah. Zamisli si da u tebi ne postoji više ništa što nije dodirnuo Isusovom ljubavlju i obasjano njegovim svjetlom. K tomu je dobro da si priuštiš vrijeme za dulju šutnju. Sjedni u osamu. Razmisli gdje se osjećaš usamljenim. I zamisli si da je Isus prije tebe ušao u tvoju usamljenost. Za tebe više nema usamljenosti koja ne bi bila ispunjena njegovom riječju ljubavi, u koju ne dopire njegova ruka koja te ljubazno podiže i prati.
2. Isus je položen u grob. Tako je velika subota dobar poziv da poneki balast koji sa sobom uokolo vučeš, pokopaš. Možeš to učiniti na različite načine. Napiši na papir sve što želiš pokopati, što te u životu sprječava, svoja samopredbacivanja, svoju ljutnju, svoje povrjede, svoja razočaranja, svoju gorčinu, svoje osjećaje krivnje. Zatim možeš taj papir zakopati negdje u vrtu i na tome mjestu zasaditi lijep cvijet. Možeš cedulju i spaliti i pepeo zakopati. Drugi put bi bio da si pronađeš kamenice i sa svakom kamenicom povežeš nešto što želiš pokopati. Kamenicu možeš zatim baciti u rijeku ili pak u jamu, koju ćeš zatim zatrpati da bi sav taj balast bio zaista pokopan, a ti na Uskrs mogao ponovno uskrsnuti.

SEDMA ISUSOVA RIJEČ NA KRIŽU – IZVOR POBOŽNOSTI

Luka nas kao o posljednjoj Isusovoj riječi na križu izvješćuje o riječi punoj pouzdanja: „Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj“ (Lk 23,46). To je riječ iz Psalma 31. Pobožni Židovi molili su ovaj psalam kao večernju molitvu. U isto vrijeme, kad su Izraelci u Hramu govorili ovaj psalam, moli ga Isus kao večernju molitvu svoga života. Luka još riječima psalma dodaje i riječ „Oče“. „Abba, Oče!“, to je nježno obraćanje Bogu, tipično za Isusa na koje on i nas poziva. Divljenja je vrijedno već to da Isus u toj bolnoj situaciji umiranja svomu Ocu upravlja ovu riječ punu povjerenja i istodobno nježnu riječ. To je milosrdni Otac, Otac koji ljubi, koji izgubljenoga sina uzima u svoje naručje, koji sinu daje dobre darove kad ga za njih zamoli. U umiranju se dovršava Isusov odnos prema njegovu Ocu. Tu on dopušta da padne u ljubeće Očeve ruke. Pouzdaje se u to da će ga dobre Božje ruke nježno uhvatiti.

Korisno je da ovu posljednju Isusovu riječ na križu govorimo u svoj strah od vlastitoga umiranja. Isusova riječ hoće naš strah od smrti pretvoriti u povjerenje. Ali kako nam ta riječ treba uzeti strah od umiranja? Pogledajmo malo bolje Isusovu riječ. Isus na križu moli psalam koji započinje riječima: „Tebi se, Jahve, utječem, o, da se ne postidim nikada: u svojoj me pravdi izbavi“ (Ps 31,2). A iza riječi koju nam je donio Luka, slijedi izraz sigurnosti da će Bog stajati uza nj i uhvatiti ga: „U tvoje ruke duh svoj predajem: otkupi me, Jahve, Bože vjerni“ (Ps 31,6). Tako nam Isusova riječ usred našega straha daje sigurnost: mi nećemo umrijeti u tamu, nego u ljubeće Božje ruke. Život se može s nama ne znam kako opako poigrati, naša smrt može biti ne znam kako okrutna, pa čak i da umiremo u komi ili nas smrt iznenada otrgne u nekoj nesreći, u posljednjemu trenutku, u kojemu se susrećemo s Bogom kakav on uistinu jest, smjet ćemo s Isusom reći: „Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj.“ Naše će umiranje biti tada padanje u nježne Božje ruke u kojima smo zauvijek zaštićeni, nošeni i ljubljani.

Ni jedan nam evanđelist nije toliko koliko Luka pripovijedao o Isusovu moljenju. Za Luku je Isus veliki molitelj. On moli kod svoga krštenja i vidi otvoreno nebo. Moli prije nego poziva učenike. Moli na gori preobraženja. Moli na Maslinskoj gori. I dovršava svoj život u molitvi na križu. Njegova posljednja riječ je riječ molitve. Tako nas Luka upućuje na put kako se i naš život i umiranje mogu promijeniti. To je put molitve. U molitvi imamo dijela na Isusovu duhu. Moleći razumijemo sve više i više tko je taj Isus bio. I u molitvi uvijek sve više meditiramo onaj stav u kojemu je Isus živio i umro. Kad nas ispuni Isusov duh, mi ćemo – tako nam pokazuje Luka u Djelima apostolskim – biti sposobni, kao Petar i Ivan, ozdravljati

bolesne, kao Pavao izdržati trpljenje u Isusovu duhu i kao Stjepan nasljedovati Isusovo umiranje. Luka nam o Stjepanovu umiranju govori slično kao i o Isusovoj smrti. I Stjepan kao i Isus moli za svoje mučitelje. „Oče, ne uzmi im ovo za grijeh!“ (Dj 7,60). I umirući se u molitvi obraća Isusu: „Gospodine Isuse, primi duh moj!“ (Dj 7,59). Razlika prema Isusovoj molitvi jest ta da Isus svoga duha polaže u Božje ruke, dok Stjepan moli za to da Isus primi njegov duh. Ali odlučujuće je da Stjepan moli umirući. U molitvi osjećamo zajedništvo s Isusom. Sam Isus moli s nama i otvara naš život prema Ocu. Kad molitvu izdržimo do u svoje umiranje, smijemo se pouzdati da sam Isus stoji uz nas i prima naš duh i polaže ga u ljubeće Očeve ruke.

Zato možemo posljednju Isusovu riječ na križu razumjeti kao izvor za našu pobožnost. Pobožnost se za evanđelista Luku izražava prije svega u molitvi. U molitvi postaje odnos prema Bogu živ. U molitvi shvaćamo tko smo. U molitvi postajemo slični Isusu. Tu uvježbavamo prožetost njegovim duhom povjerenja i prislan odnos s Bogom. Je li neka pobožnost, je li neka duhovnost prava i čovjeka zaista mijenja, pokazat će se na našem odnosu prema umiranju. Isus umiranje pretvara u molitvu. Za njega čin umiranja postaje vrhunac molitve. Moleći umire u Božje ljubeće ruke. Isus je večernju molitvu pobožnih Židova govorio kao molitvu umiranja. Zato se možemo svake večeri uvježbavati u Isusovo povjerenje koje je jače od smrti, kad prije spavanja molimo: „Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj.“ Spavanje će tada postati vježbanje umiranja u kojemu dopuštamo da zauvijek padnemo u Božje očinske i majčinske ruke da u njima budemo zauvijek zaštićeni.

MOLITVA

Gospodine Isuse Kriste, ti si za nas umro i tri dana ležao položen u grob. Doživio si noć usamljenosti u koju više ne dopire nikakav glas. Promijenio si usamljenost našega umiranja. Tvoj glas prodire sada i u usamljenost našega umiranja. Daruj mi sigurnost da ćeš i u mome umiranju stajati uza me, da ćeš me primiti i položiti moj život u nježne Očeve ruke. Uzmi od mene svaki strah od umiranja, od usamljenosti smrti, od gubljenja kontrole, od bespomoćnosti. Daruj mi dar molitve, da sve izazove svoga života nadvladam moleći. Preda te u molitvi stavljam sve ponore svoje duše koje se često sam ne usudim pogledati. Siđi u sve tame moga nutarnjega carstva sjena i rasvijetli ih svojim svjetlom i svojom ljubavlju. Uzmi od mene svaki strah od carstva smrti. Daj mi vjerovati u to da ne postoji usamljenost do koje ne bi doprla tvoja riječ ljubavi, ni tama koju ne bi obasjalo tvoje svjetlo. Nauči me moliti kao što si naučio moliti učenike. Nauči me, čitav svoj život u molitvi se otvarati tebi, da bi sve o čemu razmišljam, što činim i čime zračim, bilo ispunjeno tvojim Duhom. Amen.